

УДК 378.147

Ірина Євгенівна Галушчак,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Державного вищого навчального закладу
«Прикарпатський національний
університет ім. В. Стефаника,
iryna.galushchak@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

У статті проаналізовано необхідність і способи формування професійної мотивації студентів до успішної фахової діяльності. З'ясовано, що ефективність навчальної діяльності студентів залежить передусім від рівня мотивації. Професійна мотивація є фактором конкурентоспроможності фахівців на ринку праці. Автором проведено анкетування, що дозволило виявити рівень професійної мотивації майбутніх економістів та зацікавленості їх у вивченні правових дисциплін.

Ключові слова: мотивація, види мотивації, професійна мотивація, правові дисципліни, підготовка фахівців.

Постановка проблеми. Як відомо, професійна мотивація є рушійною силою якісного навчання та основою формування висококваліфікованого фахівця у ВНЗ. Професійну мотивацію необхідно формувати в процесі вивчення не тільки спеціальних, але і професійних та практичних дисциплін.

Сучасний ринок праці вимагає нової концепції професійної підготовки фахівців, що ґрунтується на його тісній взаємодії з ринком освіти. Соціально орієнтований спосіб ведення виробництва і бізнесу вимагає якісно нового рівня професійної мотивації. Сьогодні відповідальність за результати своєї праці, уміння самостійно здобувати необхідні знання і творчо застосовувати їх на практиці є ключовими умовами професійного і кар'єрного зростання молоді людини. Вища професійна освіта є фундаментальною складовою цілісної системи безперервної професійної освіти в сучасних умовах жорсткої конкуренції на ринку праці. Формування професійної мотивації студента є важливим фактором його конкурентності.

Модернізація системи освіти України, її адаптація до Болонського процесу, глибока суспільна криза, розширення приватного сектору виробництва, тенденції глобалізації та умови ведення бізнесу висувають нові вимоги і критерії до професійної підготовки студентів. Сьогодні недостатньо досліджено можливості й шляхи взаємопроникнення і взаємотрансформації процесів формування професійної мотивації студентів та працевлаштування. Для реалізації діалогу ринку освіти і ринку праці важливо розуміти, що успішність працевлаштування випускників ВНЗ визначається ефективністю організації навчально-виховного процесу, його спрямованістю на практичні технології ринку праці, якістю знань студентів, їхнім особистісно-професійним потенціалом, здатним до реалізації в умовах жорсткої конкуренції. Результативність цього визначається розвитком професійної мотивації та професійним самовизначенням студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема мотивації й мотивів у навчальній діяльності – одна зі стрижневих у психології та педагогіці. Логічно, що ця проблема віддавна є об'єктом значного загалу досліджень учених, серед яких, зокрема, монографії вітчизняних авторів: В. Асеева, І. Васильєва, Є. Ільїна, В. Ковальова, О. Леонтьєва, П. Симонова, П. Якобсона та зарубіжних науковців: Х. Хекхаузена, Дж. Аткинсона, А. Маслоу.

Над цією проблемою працювали відомі вчені А. Осборн, У. Дж. Гордон, П. Гальперін, Г. Буш, А. Коваленко, Ж. Піаже, Б. Ананьєв, Г. Костюк, С. Максименко, В. Моляко, С. Рубінштейн, К. Роджерс, А. Новіков. Проблеми мотивації присвячені праці Х. Хекхаузена, Г. Мюрея, Н. Аха, Д. Брауна, Ф. Хоппе, Г. Орлота, А. Бандури, Г. Айзенка, С. Занюка, А. Реана, В. Асеева, К. Левіна, В. Століна та інших.

У сучасних дослідженнях висвітлено різні сторони проблеми формування позитивної мотивації навчальної діяльності у ВНЗ (Г. Мухіна, А. Мечніков, С. Бобровицька), виявлено динаміку змін мотивів на різних курсах (Н. Бордовська, А. Реан, П. Якобсон), виділені умови, що сприяють

формуванню в студентів позитивної мотивації до навчально-пізнавальної діяльності (Н. Волков, С. Занюк). Виявленням мотивації студентів вищих навчальних закладів займалися вчені, серед яких: Л. Буйновська, Б. Дадонова, Т. Дубовицька, Ю. Євсєнко, М. Ліпкин, В. Лутаєв, А. Реан, Е. Савонько, Н. Симонова, Н. Яковлева та ін. Аналіз численних публікацій наведених авторів свідчить про актуальність дослідження професійної мотивації.

Формування мети статті. Стаття присвячена проблемі вивчення структури професійної мотивації студентів економічних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення правових дисциплін.

Виклад основного матеріалу. У практиці вищої освіти формуванню та розвитку мотивації приділено багато уваги. Саме професійна мотивація специфічно впливає на активізацію навчання.

Мотивація професійної діяльності визначається відповідною спрямованістю, що має певну мету, професійними установками людини. Стійкі системи відносин у професійній діяльності утворюють професійний менталітет і визначають професійні позиції [1]. Однією із найважливіших умов підвищення якості підготовки студентів економічних спеціальностей ВНЗ є формування їхньої професійної мотивації, оскільки вона активно впливає на результативність навчальної роботи студентів.

Ефективність навчальної діяльності студентів залежить передусім від рівня мотивації. Цілеспрямований розвиток мотивів пізнавальної діяльності пов'язаний із задоволенням домінуючих потреб студента. Одна з таких потреб – пізнавальна. У процесі її задоволення формуються стійкі пізнавальні інтереси і професійні схильності, що визначають позитивне ставлення до навчання. При цьому цікавою стає можливість розширити і збагатити свої знання, проникнути в сутність досліджуваних явищ, встановити причинно-наслідкові зв'язки. Мотив не є потребою, але безпосередньо пов'язаний із нею. Мотивація, потреби спонукають суб'єкта до професійної діяльності, наявність тісного зв'язку між здійснюваною системою професійного впливу і усвідомленням його мотивів є складовою потребо-мотиваційного компонента, без якого неможлива якісна підготовка фахівців [2].

Термін «мотивація» – це широке поняття, що має різне трактування. Мотив походить від старофранцузького «*motivus*» – «спонукання до дії». У першому випадку її розглядають як сукупність факторів, що підтримують та направляють поведінку (Ж. Годфруа, К. Мадсен). У другому випадку її розглядають як сукупність мотивів (К. К. Платонов), у третьому – як пробудження, що викликає активність організму та визначає його направленість, тобто як комплекс факторів, що направляють та спонукають поведінку людини (П. М. Якобсон). Крім того мотивацію розглядають як процес регуляції конкретної діяльності людини (М. Ш. Магомед-Емінов).

У сучасних дослідженнях стверджено, що мотивація охоплює всі види спонукань, а саме: потреби, інтереси, мотиви, цілі, схильності, налаштування тощо, тобто мотивація – це опосередкована процесом її віддзеркалення суб'єктивна детермінація поведінки людини.

За визначенням Н. Лисовець, мотивацію утворюють дві групи явищ:

- сукупність мотивів або чинників як індивідуальна система мотивів;
- динамічна освіта, процес, механізм, тобто система дій з активізації мотивів певної людини [3].

Традиційно мотивацію поділяють на зовнішню й внутрішню (В. Асєєв, Л. Божович, А. Маркова, Дж. Олпорт та ін.), маючи на увазі джерело спонукання. Вона визначає співвідношення динамічної та змістової сторін діяльності й поведінки. Продуктивність діяльності визначається: по-перше, спрямованістю мотивів, їхнім змістом; по-друге, ступенем активності й напруженості мотивів, що в цілому становить своєрідність мотивації особистості студента.

Спираючись на контекстний підхід [4] до навчального процесу, можна стверджувати, що зміст професійної підготовки тісно пов'язаний із мотивацією як однією із найважливіших сторін пізнавальної функції психіки людини: у процесі професійної підготовки за певних психолого-педагогічних умов спочатку породжується пізнавальна мотивація, яка потім трансформується у професійну. Цей процес проходить два етапи [5]: на першому етапі відбувається оволодіння фундаментальними та загальнопрофесійними знаннями, а надалі під час вирішення тих чи інших виробничих завдань і проблем завдяки відтворенню й осмисленню відбувається процес інтеграції професійних знань, який сприяє вдосконаленню професійної підготовки майбутнього фахівця. Професійна мотивація як один із найважливіших компонентів пізнавальної функції є вихідною засадою змісту професійної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю.

Професійна мотивація — це сукупність чинників і процесів, що, відображаючись у свідомості, спонукають і спрямовують особистість до вивчення майбутньої професійної діяльності [6].

Професійна мотивація є внутрішнім фактором розвитку професіоналізму та особистості. При цьому під мотивом професійної діяльності розуміють усвідомлення актуальних потреб особистості (отримання вищої освіти, самопізнання, саморозвиток, підвищення соціального статусу, професійного розвитку).

Як зазначають Ю. Нікітін та І. Нікітіна, С. Єрохін, структурними компонентами професійної мотивації є мотивація ініціації (спонукає до діяльності); мотивація селекції (сприяє вибору мети); мотивація реалізації (забезпечує регулювання, контроль реалізації виконання відповідної дії); мотивація постреалізації (уможливорює завершення виконання дії і спонукання до іншої) [7].

Можна виділити чотири основні групи мотивів обов'язку: а) відповідальність по відношенню до повсякденних професійних обов'язків і вимог; б) прагнення до вдосконалення майстерності в обраній справі; в) новаторство у праці та організації; г) загально-альтруїстичні прагнення.

Висока позитивна мотивація може відігравати роль компенсаторного фактора у разі недостатньо високих спеціальних здібностей або недостатнього запасу в студента необхідних знань, умінь і навичок. Таку думку, близьку до нашого розуміння, знаходимо у Р. Рибнікова. Він зауважує про те, що готовність до професійної діяльності – це рівень саморозвитку фахівця, за якого той володіє фаховими знаннями й уміннями, необхідними для виконання професійної діяльності, та є вмотивованим до неї через її емоційну привабливість й усвідомлення її особистісної та суспільної значущості [8].

Мотивом самореалізації є не суперечність, а узгодженість між внутрішньою сутністю людини та рішеннями, які вона приймає. На зв'язку між мотивацією та властивостями особистості наголошував С. Ільїн. Він відстоював думку про те, що властивості особистості впливають на особливості мотивації, а особливості мотивації, закріплюючись, стають властивостями особистості [9].

Мотивація також відіграє велику роль у прагненні досягнення успіху (Ф. Хоппе). «Мотив досягнення» (Д. Мак Клеелланд) розглядається як стійке виявлення потреби індивіда досягати успіху в різних видах діяльності. Якщо особистість орієнтована на успіх, вона впевнено йде до мети діяльності в очікуванні успішного результату. У цьому вона завдячує власній Я-концепції.

На сьогоднішній день мотиваційна царина студента, на думку фахівців, найменш піддатлива до управління нею. Тут є суб'єктивні та об'єктивні причини. Складність вивчення мотивації і тим більше її формування пояснюється перш за все тим, що на студента діє водночас комплекс зовнішніх і внутрішніх мотивів, які не лише доповнюють один одного, але й вступають у суперечності. Мотивація може проявлятися як стійке утворення особистості та як компонент діяльності.

Мотиваційний компонент передбачає в процесі підготовки майбутніх фахівців максимально враховувати індивідуальні особливості студента. Серед особистісних рис, якими повинен володіти випускник ВНЗ, незалежно від фаху, вчені називають: відповідальність перед справою та людьми, добропорядність, соціопривабливість, єдність слова та справи (О. Мельничук, А. Яковлева); фізичне, психічне та моральне здоров'я, освіченість, загальнокультурну грамотність (Г. Скок); креативність, контактність, самоконтроль (Е. Зеєр) [10]. У центрі освітнього процесу має бути студент, його мотиви, цілі, особистісні якості, психологічний склад, тобто студент як особистість. Виходячи з інтересів майбутнього вихователя, рівня його знань і умінь, викладач визначає навчальну мету заняття та формує, спрямовує і корегує весь освітній процес з метою розвитку особистості студента, сприяє поглибленню ціннісного контексту професії, формуючи у студентів чіткі мотиваційні потреби в її здобутті.

Сьогодні суттєво змінюється завдання вищої школи щодо професійної підготовки економістів. Це пов'язано з перебудовою традиційної системи навчання, впровадження нових технологій навчання. Головним завданням вищої економічної освіти є постійна адаптація її змісту до потреб суспільства. Разом з тим для успішної самоактуалізації та самореалізації майбутнього висококваліфікованого фахівця поряд із професійними якостями надзвичайно важливим є формування правової компетентності.

Якщо студент сам вибирав вищий навчальний заклад, розбирається в тому, що за професію він обрав і вважає її гідною і значущою для суспільства, то це впливає на те, як складається його навчання. Проведене анкетування серед студентів економічних спеціальностей повністю підтверджує це твердження. Варто також пам'ятати, що під час навчання у ВНЗ неодноразово відбувається корекція професійної мотивації студентів. Для педагогічного управління цим процесом необхідно активізувати професійне самовизначення студентів.

Досвід сучасних педагогів показує, що професійна мотивація студентів активно формується на 3–4 курсах навчання, коли поглиблено вивчаються професійнозорієнтовані дисципліни та здійснюється практика.

Університетська освіта майбутнього фахівця – основний етап його професійної підготовки. З огляду ж на своєрідність професіограми саме фахівця економіки винятково важливим є формувальний вплив навчально-виховного середовища сучасного університету на позитивну динаміку процесу розвитку правокомпетентної особистості студента.

Для студентів економічного факультету ВНЗ було розроблено анкету, що дозволила виявити рівень мотивації навчання студентів та зацікавленість у вивченні правових дисциплін. Анкетування здійснювалося на третьому курсі. Результати анкетування подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати анкетування професійної мотивації

№	Запитання анкети	Показник відповіді, %
1	Чи вважаєте Ви свою спеціальність престижною? а) так; б) ні; в) важко відповісти.	62 23 15
2	Чи задоволені Ви своїм вибором? а) дуже задоволений; б) ще не вирішив; в) чекав зовсім іншого.	70 24 6
3	Чи бачите Ви своє майбутнє за обраною спеціальністю? а) так; б) ні.	72 28
4	Чи ознакомлені Ви з роботою за обраною спеціальністю? а) так; б) ні; в) частково.	42 10 48
5	Яких знань, умінь, на Ваш погляд, потребує Ваша професія? а) досконалі теоретичні знання спеціальних економічних предметів; б) теоретичні знання з суміжних предметів (іноземна мова, господарське право, цивільне право, економетрика, статистика); в) уміння застосовувати теоретичні знання для розв'язування практичних задач.	23 25 52
6	Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що вивчення права важливе для одержання освіти за Вашою спеціальністю? а) так; б) ні.	83 17
7	Чи хотіли б Ви отримати додаткові знання про правову освіченість прослухавши спецкурс. а) так; б) ні.	92 8

Запитання анкети були спрямовані на виявлення мотивів вступу майбутніх економістів на відповідні спеціальності, а також визначення інтересу до формування правової компетентності фахівців-економіки. Як засвідчив аналіз анкетування, питома частка студентів обирала професію за її престижем – 62 % опитаних; 23 % не вважають її престижною і 15 % не змогли визначитись.

Аналізуючи отримані результати, можна стверджувати про достатню професійну вмотивованість студентів економічних спеціальностей, а це позитивно впливає на мотивацію навчання загалом.

Даючи відповіді на запитання: «Чи задоволені Ви своїм вибором?», 70 % студентів відповіли,

що дуже задоволені; 24 % ще не вирішили і тільки 6 % чекали зовсім іншого.

З відповідей на третє запитання «Чи бачите Ви своє майбутнє за обраною спеціальністю?» з'ясувалось, що 72 % опитаних студентів погодилися з твердженням щодо подальшої роботи, пов'язаної за обраним фахом, і лише 28 % опитаних відповіли, що не бачать своє майбутнє за обраною спеціальністю.

На запитання «Чи ознайомлені Ви з роботою за обраною спеціальністю?» студенти відповіли: «так» (42 %), «ні» (10 %), «частково» (48 %).

Відповіді на запитання «Яких знань, умінь, на Ваш погляд, потребує Ваша професія?» дозволили констатувати, що найбільш важливими є вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних задач – 52 %, у той же час досконалі теоретичні знання спеціальних економічних предметів та теоретичні знання із фундаментальних дисциплін (іноземна мова, господарське право, цивільне право, економетрика, статистика) розподілено відповідно на 23 % і 25 %.

Втішними були відповіді на запитання «Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що вивчення права важливе для одержання освіти за Вашою спеціальністю?». Більшість (83 %) студентів відповіли «так» і тільки 17 % – «ні».

Відповідаючи на запитання «Чи хотіли б Ви отримати додаткові знання про правову освіченість, прослухавши спецкурс?», студенти здебільшого (92 %) погодилися з необхідністю такого курсу і лише 8 % відповіли «ні».

Результати дослідження показали достатню професійну вмотивованість майбутніх економістів та необхідність у збільшенні практично-спрямованих спецкурсів, зокрема правових, з можливостями студентів обирати дисципліни за власними бажанням.

Висновки. Формування професійної мотивації майбутнього фахівця є важливим напрямом модернізації освіти. Освітня діяльність вищої школи повинна спрямовуватись на формування і збагачення мотивів творчої професійної діяльності майбутнього фахівця та інтеграцію їхньої теоретичної підготовки і практичної діяльності. Професійна мотивація постає як внутрішній фактор розвитку професіоналізму та особистості. Розвитку професійної мотивації і творчої активності студента сприяє реалізація професійної спрямованості навчання всіх курсів дисциплін, а також правових дисциплін.

Подальші наукові розвідки у цьому напрямі спрямовуватимемо на розроблення та запровадження спецкурсу «Формування правової компетентності майбутнього економіста» для студентів економічних спеціальностей.

Список використаних джерел та літератури

1. Белозерцев Е. П. Педагогика профессионального образования : учебное пособие / [Е. П. Белозерцев, А. Д. Гонеева, А. Г. Пашков]. – М. : «Академия», 2004. – 368 с.
2. Моторная С. Е. Актуальные аспекты подготовки специалистов и магистров в условиях технического университета / С. Е. Моторная // Весник СевГТУ. – 1999. – № 22. – С. 50–57.
3. Лисовец Н. М. Профессиональная мотивация студентов как способ активации обучения [Електронний ресурс] / Н. М. Лисовец. – Режим доступу: <http://www.masters.donntu.edu.ua/2012/iem/temnenko/library/article5.htm>.
4. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход : методическое пособие / А. А. Вербицкий. – М. : Высш.шк., 1991. – 207 с.
5. Васіна Л. С. Дидактичні умови інтеграції знань з математики та спеціальних дисциплін у підготовці майбутніх радіотехніків : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Людмила Степанівна Васіна. – Київ, 2006. – 270 с.
6. Каньоса Н. Г. Особливості формування професійної мотивації студентів вищого педагогічного закладу / Н. Г. Каньоса // Збірник наукових праць. – Випуск № 11.
7. Єрохін С. А. Концепція професійної мотивації студентів як фактору конкурентності на ринку праці / С. А. Єрохін, Ю. В. Нікітін, І. В. Нікітіна // Юридична наука. – 2011. – № 1. – С. 20–28.
8. Рибніков С. Р. Формування готовності майбутніх екологів до професійно-орієнтованої управлінської діяльності : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / С. Р. Рибніков. – Луганськ, 2011. – 20 с.
9. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности / Е. П. Ильин. – СПб. : Издательство «Питер», 2009. – 448 с.
10. Пищулин В. Г. Модель выпускника университета / В. Г. Пищулин // Педагогика – 2002. – № 9. – С. 22–27.

Ирина Евгеньевна Галушчак,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры учета и аудита
Государственного высшего учебного заведения
«Прикарпатский национальный университет
им. В. Стефаника,
e-mail: iryna.galushchak@gmail.com

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ МОТИВАЦИЯ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ПРАВОВЫХ ДИСЦИПЛИН

В статье анализируется необходимость и способы формирования профессиональной мотивации студентов к успешной профессиональной деятельности. Установлено, что эффективность учебной деятельности студентов зависит прежде всего от уровня мотивации. Профессиональная мотивация является фактором конкурентоспособности специалистов на рынке труда. Автором проведено анкетирование, которое позволило выявить уровень профессиональной мотивации будущих экономистов и заинтересованности их в изучении правовых дисциплин.

Ключевые слова: мотивация, виды мотивации, профессиональная мотивация, правовые дисциплины, подготовка специалистов.

Iryna Galushchak,
candidate of Economic Sciences,
associate professor,
State Higher Educational Establishment
«Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»
e-mail: iryna.galushchak@gmail.com

PROFESSIONAL MOTIVATION OF FUTURE ECONOMIES IN THE STUDY OF LEGAL DISCIPLINES

Introduction. *The modern labor market requires a new concept of professional training, which is based on its close cooperation with the education market. Socially oriented way of doing production and business requires a new level of professional motivation. Professional motivation should be formed in the process of learning is not only special, but also professional and practical disciplines.*

Purpose. *The article is devoted to the problem of the students' (economic specialties) professional motivation's structure researching in the process of the legal disciplines studying.*

Methods. *The research method was a questionnaire survey of the economic specialties students*

Results. *The results showed adequate professional motivation of future economists and the need for more practically-oriented courses, including legal, with opportunities for students to choose subjects on their own.*

Originality. *The structure of professional motivation of future economists is analyzed. Has presented the results of a study on the prospects of formation of legal competence of a specialist economy as a basis for further personal and professional improvement.*

Conclusion. *The formation of professional motivation of the future specialist is an important direction of modernization of education. Professional motivation acts as an internal factor in the development of professionalism and personality. Further research in this direction is the development and implementation of the special training course «Forming of the Legal Competence Future Economists» for students of economic specialties.*

Key words: *the concept of «motivation», types of motivation, professional motivation, legal discipline, training of specialists.*

References

1. Belozertsev E.P. Uchebnoe posobie/ [Belozertsev E.P., Honeeva A.D., Pashkov A.H.]. – М: «Akodemyya», 2004. – 368s.
2. Motornaya S.E. Aktual'nye aspekty podgotovky spetsyalystov y mahystrov v uslovyakh tekhnicheskoho unyversyteta / S.E. Motornaya // Vesnyk SeaHTU. – 1999. - #22. – S.50-57.
3. Lysovets, N.M. Professyonal'naya motyvatsyya studentov kak sposob aktyvatsyy obuchenyya [Электронны resurs] / N.M. Lysovets. – Rezhym dostupa : <http://www.masters.donntu.edu.ua/2012/iem/temnenko/library/article5.htm>.
4. Verbyts'kyu A.A. Aktyvnoe obuchenye v vysshey shkole: kontekstnyy podkhod: [metodycheskoe posobie] / A.A. Verbytskyu. – М.: Vyssh.shk., 1991. – 207s.

5. Vasina L.S. Dydaktychni umovy intehratsiyi znan' z matematyky ta spetsial'nykh dystsyplin u pidhotovtsi maybutnikh radiotekhniv: dys.. ... na zdobuttya nauk. stupenya kand.. ped.. nauk: spets. 13.00.04/ Vasina Lyudmyla Stepanivna. – Kyiv, 2006. – 270s.

6. Kan'osa N.H. Osoblyvosti formuvannya profesiynoyi motyvatsiyi studentiv vyshchoho pedahohichnoho zakladu / N.H. Kan'osa // Zbirnyk naukovykh prats'. – Vypusk # 11.

7. Yerokhin S. A. Kontseptsiya profesiynoyi motyvatsiyi studentiv yak faktor konkurentnosti na rynku pratsi / Yerokhin S.A., Nikitin Yu.V., Nikitina I.V. // Yurydychna nauka. – 2011. - #1. – s. 20-28.

8. Rybnikov S. R. Formuvannya hotovnosti maybutnikh ekolohiv do profesiyno-oriyentovanoi upravlins'koyi diyal'nosti: avtoref. dys.... kand. ped. nauk: 13.00.04 / S. R. Rybnikov. - Luhans'k, 2011 - 20 s., s.9

9. Yl'yn E. P. Psykholohyya tvorchestva, kreatyvnoy, odarennoy / P. Yl'yn. – SPb. : Yzdatel stvo «Pyter», 2009, – 448 s.

10. Pyshchulyn V. H. Model' vypusknika unyversyteta / V. H. Pyshchulyn // Pedahohyka, 2002. – #9. – S. 22–27., s. 23.

Отримано редакцією 10.10.2017 р.

УДК 378.095

Наталія Володимирівна Бхіндер,

кандидат педагогічних наук, доцент,
здобувач Національної академії
Державної прикордонної служби
імені Богдана Хмельницького,
e-mail: berestetskanat@ukr.net

ФІЛОСОФСЬКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИКОРДОННИКІВ У РЕСПУБЛІЦІ ІНДІЯ

У статті розглянуто проблему аналізу філософсько-концептуальних основ становлення та розвитку професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія, проаналізовано ведичні та буддистські системи, концепцію Пурушартхи, внесок Свами Вівекананда, Рабіндраната Тагора, Махатми Ганді, Нетаджі Субхаша Чандри Боса, Шрі Ауробінда, британських військових лідерів та визначних полководців незалежної Індії.

Ключові слова: професійна підготовка, ідеалізм, патріотизм, індивідуальний підхід, формальна освіта, духовні практики.

Постановка проблеми. Суспільні, політичні та соціальні зміни, що відбуваються останніми роками, спричинили формування нового типу суспільства, яке характеризується загостренням безпекової ситуації та вимагає актуальних заходів щодо посилення управління безпекою в кожній країні. Відповідно, нове суспільство висуває й нові вимоги до професійної підготовки прикордонників, що, у свою чергу, потребує розроблення нових підходів і стратегій, що відповідають запитам сучасного суспільства. А це скеровує до вивчення зарубіжного досвіду у сфері підготовки фахівців прикордонного профілю. Вибір Республіки Індія як країни дослідження обумовлено схожістю загроз на кордонах на ті, що існують в Україні. Доцільність вивчення філософсько-концептуальних основ професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія зумовлено необхідністю вирішення суперечності між недостатньою науковою розробленістю окресленої наукової проблеми та потребами сучасної практики з метою творчої імплементації для підготовки персоналу Державної прикордонної служби України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти вдосконалення професійної підготовки прикордонників в Україні вивчали І. Блощинський, Л. Боровик, О. Войцехівський, А. Галімов, І. Грязнов, О. Діденко, Д. Іщенко, В. Мірошниченко, В. Полюк, В. Райко, О. Торічний та ін. Для вдосконалення процесу підготовки фахівців прикордонних відомств низку праць вітчизняних та зарубіжних учених (А. Афанасьєв, Г. Гладков, А. Каменєв, М. Нешадим, Дж. Елісон, К. Кізука, Б. Шеппард, У. Сміт, С. Ахмад, У. Романовс, Т. Галвін, Ч. Аллен, Р. Ховард, Дж. Сміт, Д. Кауфман, К. Кларк та ін.) присвячено аналізу досвіду в різних країнах світу. Теоретичні засади професійної підготовки військових у Республіці Індія вивчали Р. Шарма, Т. Раштрія, Н. Джаяпалан та ін, а особливості професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія досліджували Д. Сінгх,